

גוט שבת Gut Sábész

21. évfolyam 2. szám • Ára: 330 HUF • ב"ה

KIADJA: CHABAD-LUBAVICS ZSIDÓ NEVELÉSI ÉS OKTATÁSI EGYESÜLET

Gyertyagyújtás Budapesten: 18:26 • י"ב תשרי תשע"ט • 2018. 9. 21. • פרשת האזינו • Szombat kimenetele: 19:28

Kol nidré egy főre

Kedd este köszöntött ránk a zsidó vallás legmegrendítőbb és legszentebb pillanata: Jom kipur, az ítélet napja, amikor eldől minden élő következő évi sorsa. Ilyenkor megtelnek a zsinagógák fehér kitlibe, halotti ruhába burkolózó férfiakkal, imakönyveikbe mélyedő asszonyokkal. Levetjük a rossz asszociációt keltő, gazdagságot hirdető arany ékszereinket, bőrcipőinket, és tiszta szívvel állunk az Örökkévaló elé, kérve bocsánatát az előző évi bűnökért és áldását a következő esztendőre.

Az EMIH és a magyarországi Chábád mozgalom zsinagógái idén is megteltek. Sőt, a Budai várban újranyitott középkori zsinagógával immár a hármas főváros minden részében, Budán, Pesten és Óbudán is összegyűlhetnek az imádkozók, ami

mellett a vidéki közösségekben is tartottak jom kipuri imákat.

Bár ez a bepecsételés ideje, a haszid tanítás úgy tartja: még ekkor sem késő megtérni (valójában sosem késő persze...) hiszen Szimchát Toráig, a Tóra örömnepéig még megváltoztathatjuk az esetlegesen, ne adj Isten, ránk mért rossz sorsot: micvákcal, imákkal és adakozással. Az utolsó utáni esély megrendítő történetét idézte fel *Oberlander Báruch* rabbi jom kipur beszédében a Vasvári Pál utcai zsinagógában. Egy korábban Magyarországra látogató kántortól hallotta ezt a történetet, aki ezzel magyarázta, miért tudja olyan különleges odaadással mondani az ünnepet megnyitó Kol nidré imát. Egy alkalommal ugyanis ez a kántor egy hatalmas, kétezer fő befogadására

alkalmas zsinagógában volt előimádkozó. Az ünnep után az emberek szétszéledtek, ám a kántor még a holmijait pakolászta a kiürült zsinagógában, amikor egy férfi szólította meg: mikor kezdődik a *Kol nidré*? kérdezte a betérő. A kántor hamar átlátta, hogy az illető eltévesztette a dátumot, és egy nappal később érkezett. Mikor ezt elmondta neki, a férfi nekikeseredve felsóhajtott: apám azt mondta nekem, amíg minden évben meghallgatom a Kol nidré legalább, addig zsidó maradok. Most akkor vége...? A kántor nem késekedett, hiszen megértette, hogy ennek az embernek ez az egyetlen halvány kis kapcsa maradt már csak a zsidósággal: felvette a tálitját, és ott helyben, az üres zsinagógában, az egyetlen férfi számára újból elmondta a *Kol nidré*.

Zmanim zsidó határidőnapló

A *Zmanim* zsidó határidőnaplár a héber és polgári dátumokat, ünnepeket foglalja magában. A most kezdődött zsi-

dó év, 5779 kezdetétől (2018. szept. 9.), praktikusán 2019. dec. 31-ig, tehát mintegy másfél év határidőnaplára. Az elején néhány oldalban a fontosabb zsidó imák találhatóak.

Ára: 2500 Ft, átvehető a Keren Or Központban (1052 Bp., Károly körút 20.)
Házhozszállítás esetében plusz postaköltséget számolunk fel.

Kabbala kurzus Köves Szmó rabbival

2018. nov. 8.–dec. 20.

Vegyen részt az EMIH képzésén, mélyüljön el a zsidó misztikában a Zsidó Tudományok Szabadegyetemének Kabbala kurzusán Köves Szmó rabbi-val, **csütörtök esténként 18 órától**. A hat részes kurzus keretében betekintést nyerhet a kabbala és a zsidó misztika filozófiájának alapgondolataiba.

A Kabbala kurzus *részvételi díja* 15 000 Ft, *helyszín*: Óbudai Zsinagóga (1036 Budapest, Lajos utca 163.).

Nyílt Nap a Maimonidész Gimnáziumban

A nagy érdeklődésre való tekintettel az ősz folyamán is várjuk nyílt napjainkra a szülőket és diákokat! Első őszi nyílt napunk dátuma:

2018. október 17., szerda 8:00
A részvétel előzetes regisztrációhoz kötött, jelentkezés:

info@zsidogimnazium.hu vagy
30/990-3694

Hetiszakasz

A hetvensoros „dal”

Hetiszakaszunk – *Háázinu* (5Mózes 32:1-52.) – a Tóra utolsó előtti szakasza, Mózes hattyúdalt tartalmazza. A lírai költemény formájában előadott „utolsó figyelmeztetés” nyomatékosan kéri a zsidó népet, maradjon hű az isteni Tórához a vezér halála után is. Röviden, pár mondatban felvázolja a zsi-

dó nép történetét, Isten segítségét, és leírja, milyen szörnyű lesz a büntetés, ha hátat fordítanak Istennek és Tórájának. A szakasz azzal végződik, hogy Isten felszólítja Mózeset, menjen fel a Nebó hegyére, ahol meg fog halni. Ezelőtt még azonban, a következő szakaszban, megáldja Izraelt.

Zsidó híradó

Florence hurrikán: kóser ételcsomaggal segít a Chabad

A katasztrófa sújtotta területre helikopterrel juttatták el a segélycsomagokat.

Kóser étellel látták el a Florence hurrikán által sújtott otthonok lakóit a Chabad mozgalom önkéntesei – közölte az *Arutz Sheva*. Az Észak-Karolinában fekvő Wilmingtonban pénteken csapott le a vihar, eddig 35 ember esett áldozatul, és egyes becslések szerint a kár mértéke akár a 17 milliárd dollárt is elérheti.

A csaknem 1000 fős wilmingtoni zsidó közösség vezetője, *Moshe Leiblich* rabbi telefonon kért segítséget a Charlotte-ban lévő *Ohr HaTorah* zsinagógától. *Yossi Groner* rabbi azonnal intézkedni kezdett, és csaknem 70

kilogrammnyi kóser étel eljuttatásában segédkezett.

Az ételcsomagokat elsőként kamionnal próbálták meg a helyszínre szállítani, ám a hatóságok túl kockázatosnak látták ezt a megoldást a veszélyes útviszonyok miatt. Végül Groner rabbi fia vetette fel az ötletet egy helikopter-szerelő barátjának, aki segítette eljuttatni a wilmingtoni repülőterre az ételt.

A főként csirkehúst és tejtermékeket tartalmazó csomagoknak köszönhetően a hurrikán sújtotta területen élő zsidóság nem maradt kóser étel nélkül. „Hatalmas és valós segítséget jelentett” – mondta Leiblich rabbi hálóját kifejezve a médiának adott nyilatkozatában.

Készülés Szukkot ünnepére

Életünkben folyamatosan a szellemmel és az anyaggal, a szenttel és a profánnal vagyunk kapcsolatban. Ezt a dichotómiát fejezik ki hetiszakaszunk elején Mózes szavai:

„Figyeljetegek egek, hadd szóljak és hallja meg a föld szám szózatát.”

Bölcseink tanítják, hogy a héber *háázinu* kifejezés – amelyet magyarul „figyeljetegeknek” fordítunk, a közelséget fejezi ki, míg azon héber szó amelyet „halljának” fordítottak a nagyobb távolságot hivatott kifejezni, ezzel arra az esetre utalva, amikor valakit a távolból szólítunk, hogy meghallja szavunkat.

Mózes, a közéről hívó kifejezést használta, amikor a mennyekhez szólt, s a távolra szólót amikor a földhöz. Bölcseink tanítják, hogy ennek az volt az oka, hogy Mózes olyan magas spirituális szinten volt, hogy ennek megfelelően a mennyeket szólította meg először, s csak azután az anyagiságot képviselő földet, amelytől pedig távolabb volt.

Vajon mi fentiekből a tanulás? Milyen tanítással szolgál mindennapi életünkre?

A haszid filozófia tanítja, hogy minden egyes zsidó lelkében ott leledzik egy szikra Mózesből, s eme szikra által mi is közelebb vagyunk a mennyhez mint a földhöz.

Fentiek azonban látszólag egy ellentmondást tárnak elénk: emberként és zsidóként az a feladatunk, hogy a fizikai cselekedetek során át tárjuk fel a világban rejtőző istenit. Ha ez így van, akkor nem a fizikaisághoz kellene inkább közelebb lennünk?

Bár valóban részt kell vállalnunk a fizikai világ teendőiből, de csak addig, amíg nem azok határoznak meg minket. Mózes szavai is ezt tanítják, s ezt az eszemeiséget hordozza magában Szukkot ünnepe is. Az ünnep alatt a szukka testesíti meg az otthonunkat és mindennapi életünk színhelyét, azonban ezen profán funkciói mellett is a legmagasabb szentséget képviseli. Ez lesz Szukkot legfontosabb üzenete is a számunkra: bár az anyagiság által meghatározott világban élünk, azt minden egyes lépésünkkel a szentségbe emelhetjük.

Kovács Jichak rabbinövendék
cikke **Tali Loewenthal írása**
nyomán

Imaidők a következő hétre:

Talmud Egylet – Sász Chevra Zsinagóga (VI., Vasvári Pál u. 5.)

Vasárnap-péntek: 8.00 Reggeli ima

Vasárnap-csütörtök: 18.20 Délutáni-esti ima (a Keren Or-ban, Károly krt. 20.)

Péntek: 17.00 **Kabbala óra: Miért szabad Szimchát Torákor, amit máskor tilos?** (*Oberlander Báruch rabbi előadása*); 18.00 A szombat fogadása, esti ima és *kidus* a sátorban

Szombat: 8.45 Hetiszakasz-tanulás, 9.15 Reggeli ima, majd *Kidus*
18.00 Délutáni ima, majd *szeudá slisit*

Óbudai Zsinagóga (III., Lajos utca 163.)

Hétfő-péntek (munkanapokon): 6.30 Reggeli ima

Péntek: 18.00 Tanulás

18.30 *Kábálát Sábát*, majd *Kidus*

Szombat: 9:15 Hetiszakasz a kabbala tükrében
10.00 Reggeli ima, majd *Kidus*

A Rebbe szava

A Szukkot: otthonos viszony az istenséggel

(Részlet a Rebbe, Menáchem Mendel Schneerson rabbi beszédeit tartalmazó Likuté szichotból)

Körülvéve a micvával

A Tóra azt parancsolja¹, „Sátorokban lakjatok hét napon át; mindenki, aki bennszülött Izraelben, lakjék sátorokban.” Ennek a micvának a magyarázatakor a bölcseink azt mondják:² „Úgy kell élnetek [a szukkában], ahogy [az otthonotokban] éltetek.” Az ünnep hét napja alatt³ minden hétköznapi rutintevékenységünk a sátorban zajlik. Ahogy bölcseink magyarázzák: „Mert e hét napra a szukkát úgy kell tekintenünk, mint állandó lakhelyet, mint ideiglenes otthonunkat... Az ember eszik, iszik, pihen... és tanul a szukkában.” Bölcseink rámutatnak, hogy a „micvák elrendelésének egyedüli célja az ember pallérozása”: a micvák megtartásával az ember felemeli saját magát és a környezetét is. A legtöbb micva csak bizonyos részét érinti a létezésünknek, és csak bizonyos dimenzióit a környezetünknek. Amikor felvesszük a tflint, azaz felmagasztosul az ember feje, szíve,⁴ a karja és persze az a bőrszj is, amit igénybe veszünk. De amikor a szukkába beköltözünk, a micvában az egész test érintett: az ember életének legalacsonyabb rendű megnyilvánulásai is eszközzé lesznek az Istennel való kapcsolatában.⁵ A szukka micvájának üzenete nem önmagában való: hatással van arra, miképpen fogunk viselkedni az elkövetkezendő évben. A Tóra röviden ennyit mond erről:⁶ „Minden útjaidban ismerd meg őt.” Bölcseink ehhez hozzátesszik:⁷ „E rövid versre épül a Tóra minden alapja.” Mert az istenség nemcsak a

zsinagógában van jelen vagy a tanházban, hanem az életünk minden területén, minden kis sarkában. Ez válik kézzelfoghatóvá számunkra a sátorban lakozás micvája révén.

Spiritualitással tölteni meg az anyagi világot

Valahányszor egy fizikai eszközzel kapcsolatos micvát tel-

A Rebbe Szukkot félünnepén a New York-i Chábád központ előtt felállított szukájánál mézes süteményt oszt a sorban állóknak, megáldja őket jó évre és röviden elbeszélget velük. (1980)

jesítünk, kapcsolatot teremtünk köztük és a micva spirituális hozadéka között. Attól kezdve ezek a tárgyak *tásmisé micvá* („a micvához használatos eszközök”) lesznek. Minthogy a spiritualitással létrejött kapcsolatuk megmarad, az olyan tárgy, amit micva teljesítéséhez használtunk, alantás célokra többé nem használható.⁸ A szukká felépítéséhez igénybe vett anyagi eszközök és a hozzájuk kapcsolódó spirituális hatás között még mélyebb az összefüggés. Bölcseink azt mondják:⁹ „Amint az áldozat odaszenteltetik a mennyek ja-

vára..., úgy a szukká is szentté lesz a mennyek javára.”¹⁰ A szukká mélyebb kapcsolatot teremt anyagiak és szellemiek között, mint ami sok más egyéb micva alkalmával létre jöhet. A legtöbb más esetben az anyagi eszköz és a spirituális hatás közötti viszony, amit a micva teljesítése megteremt, nem hatja át az anyagi eszköz teljes valóját.

A „békesátor”

Bölcseink a szukká micváját az egység fogalmával társítják, amint az látható ebben a megfogalmazásban:¹¹ „békétek sátra”, és ebben a kijelentésben:¹² „Az egész Izrael megfér egyetlen sátorban.” Miért kapcsolódik össze a szukká fogalma a békességgel és az egységgel? A chászid gondolkodásban azt a magyarázatot leljük, hogy a szukká parancsolatának megtartása transzcendens, spirituális fényt hoz ebbe a világba, melynek a megnyilatkozása eltöröl minden különbséget ember és ember között, és alapvető egységet teremt közöttük. A világunkat a megosztottság jellemzi. A szukká micvája arra rendeltetett, hogy elárassza a világot az egység isteni állapotával, mely lényege szerint idegen a sokféle különbség által megosztott világban. Egy másik értelemben mondhatjuk, hogy ez a micva feloldja azt a különbséget, mely a spirituális és az anyagi létezés között áll fenn. Földi nézőpontból ugyanis ez a két dimenzió szöges ellentétben látszik állani egymással. Az Isten nézőpontjából azonban az anyagi és a spirituális létezés mind csak kifejezője az Ő lényegének, és képesek egymásba olvadni teljes harmóniában.

¹ 3Mózes 23:42.; ² Szukká 28b; ³ A diaszpórában a Smini Áceret is a szukkában tellik, bár erre a micvára nézvést nem mondunk áldást; ⁴ A tflin a homlokra és a bal karnak a szívvel egyvonalban lévő pontjára kerül; ⁵ A micva héber szava (jelentése: 'parancsolat') rokona a héber/arám cávtá ('kapcsolat'). A micva megtartásával kapcsolatot teremtünk azzal, aki a parancsolatot adta. Lásd még: Likuté Torá, Párasát Bechukotáj 45c.; ⁶ Példabeszédek 3:6.; ⁷ Bráchtot 63b; ⁸ Mógilá 26b., Sulchán Áruach, Orách Chájim 21:1.; ⁹ Szukká 9a – idézi Sulchán Áruach HáRáv 638:1.; ¹⁰ Ezért tilos a szukká építéséhez felhasznált anyagokat más célra használnunk az ünnep ideje alatt (Sulchán Áruach HáRáv 638:15–16); ¹¹ Lásd a napi liturgiában.; ¹² Szukká 27b.

Kóser konyha Fűszeres zöldségköret wokban

Párve

3 nagy sárgarépa
1 cukkini
1 fej hagyma
4-5 gerezd fokhagyma
½ karfiol
1 póréhagyma; 1 paradicsom
½ kaliforniai paprika
(sárga vagy piros húsú)
2 ek. hidegen sajtolt olívaolaj
Só, bors, őrölt koriander,
ízlés szerint
2 ek szezámag
1-1 kk. fokhagymapor,
szárított bazsalikom
és szárított kakukkfű

A répát, a cukkinit és a póréhagymát felkarikázzuk, a többi zöldséget is feldaraboljuk. A karfiolt kisebb rózsákra szedve vízbe áztatjuk, majd folyó víz alatt átmoszuk, és alaposan átvizsgáljuk, nincs-e benne bogár. A wokban felhevítjük az olajat, rádobjuk a zöldségeket, előbb a sárgarépát, egy percnyi kevergetve pirítás után a hagymákat és sorban a többi zöldséget is hozzáadjuk, és a fűszerekkel, valamint a szezámaggal gazdagítjuk a wok tartalmát. A szezámagot felhasználás előtt megpiríthatjuk száraz serpenyőben, különleges ízt adva vele az ételnek. Mintegy 10 percnyi pirítás után (időnként keverjük meg) sózzuk meg az ételt, keverjük még egyszer össze, és forrón tálaljuk hússal vagy halakkal köretként, esetleg gombával gazdagítva – önálló fogásként.

Miskolcon mutatták be *A Bármicvó fiúkat*

A vallásoszsídsággal foglalkozó dokumentumfilmek gyakran valamilyen misztikus világot mutatnak be, céljuk szerint közelebb hozva ezt a világot az emberekhez, valójában azonban távol tartva a nézőközönséget. Akad azonban olyan alkotás is, amely olyan kreatív formában látatja belülről a valóságot, ahogyan azt a közösség tagjai megélik. Ilyen Oláh Katalin és Csukás Sándor *A Bármicvó fiúk* című filmje. – áll a filmről elsőként megjelent interjú bevezetőjében, az *Egység* magazin 99. számában.

A Bármicvó fiúk a 15. Jameson CineFest Nemzetközi Filmfesztiválon debütált ezen a héten. A miskolci bemutató elsősoró siker volt: telt ház volt, anynyira, hogy a késve érkezőket már nem is tudták beendelni, nem fértek el. „Nekem nincs ennél jobb érzés, hogy állva kellett néznie a filmemet” – mondta el lapunknak Oláh Kata rendező. Több olyan néző is felismerte és megkereste őt, akik tavaly ugyanitt a fesztiválon látták *Beágyazott emlékek* című, a családja sorsát feldolgozó filmjét.

A bármicvó fiúk a két főszereplő, Arányi György és Köves Sálom készülődését mutatja be a felnőtté avatási ünnepségükre, a bár micvóra. Csakhogy Arányi Györgynek 70 évet késett a bár micvója, mivel az 1944. március 26-ra tervezett ünnepséget a németek március 19-i bevonulása miatt lemondták. Az ünnepet és családját hamarosan Auschwitzba deportálták. Itt halt Arányi úr édesanyja mártírhalált. Évtizedekkel később Köves Sálom rabbi segítségével az Óbudai zsinagógában került újra közel zsidó gyökereihez – és a bár micvóhoz.

„Egy véletlen műve volt, hogy rátaláltam erre a történetre. 2014-ben már dolgoztunk a *Beágyazott emlékeink* című filmünkön, amely édesanyámnak a csillagos házakról adott inter-

Más egyebek mellett az is felmerült, készül-e a házaspár alkotópáros további holokauszt-túlélőket bemutató filmeket forgatni: „Nem terveztünk több ilyen, ezzel befejeztük

júából indult, amikor a közösségi oldalon megláttam, hogy egy 83 éves „fiatalember” készül a 70 éve elmaradt bár micvójára az óbudai zsinagógában.” – mondta el tavaly a rendező az *Egység* magazinnak *A Bármicvó fiúkról*. – „Azonnal éreztem, hogy a történetből filmet kell készítenünk, és nagyon örülök, hogy minden akadály ellenére megcsináltuk.”

A bemutató utáni beszélgetésen a két alkotó, Oláh Katalin és Csukás Sándor mellett a film egyik főszereplője, *Sálomke* és édesapja, *Köves Sálom* rabbi is részt vett. A közönség sajnálatára a másik főszereplője, Arányi György egészségi okokból nem tudott a hosszú utazásra vállalkozni. (A lapzártánk után tartott budapesti bemutatón azonban – az Örökkévaló segítségével – már jelen volt.) A beszélgetésen sok kulisszaticokra fény derült – arra is, mit gondol három-négy évvel ezelőtti önmagáról a fiatalabbik bár micvó fiú, aki most látta először egyben a kész alkotást.

a micvénket” – szögezte le Oláh Katalin utalva rá, hogy fontos feladatuknak érezték felhívni a figyelmet a minden családban ott lappangó történetekre, arra, hogy milyen fontos meghallgatni és ezzel megőrizni múltunknak ezeket a darabjait.

Köves rabbit arról kérdezték a nézők, mit tenne, ha más idősebb emberek bukkannának fel azzal, hogy szeretnék pótolni a bár micvójukat. A rabbi biztosította róla a közönséget, hogy minden ilyen megkeresését örömmel fogadnak, bár azt nem ígérhetik – tette hozzá tréfásan –, hogy mindenki kap egy filmet is hozzá.

A Prix Europa díjra jelölt film a budapesti bemutató helyszínén, az Art+Cinema moziban lesz látható: szeptember 26-ig minden nap 13.45-től, ezt követően pedig, október végéig vasárnap délutánonként. Novemberben következik a szegedi és debreceni bemutató, október 19-én pedig eldől, lesz-e Prix Europa-díjas a film.

Gut Sábesz – megjelenik hetente

Kiadja a Chabad-Lubavics – Zsidó Nevelési és Oktatási Egyesület / Published weekly by Chabad-Lubavitch – The Jewish Heritage Center of Hungary
1052 Budapest, Károly körút 20.

Telefon: +36-1-268-0183
www.zsido.com / info@zsido.com
Felelős kiadó: **Oberlander Báruch rabbi**
Főszerkesztő: **Steiner Zsófia**

A kiadvány szent szövegek részleteit és magyarázatait tartalmazza. Kérjük, ne dobja el!

Munkatársak: **Golubovics Martina,**
Dénes Anna, Kovács Jichák, Molnár Zsófia
Nyomdai előkészítés: **Juhász Valéria**
ISSN 1416-4604

